

DZIENNIK POMORSKI

PRZEDPŁATA:

Miesięcznie w ekspedycji	2,65 zł.
Z odnośzeniem i w agencjach	2,65 „
Na pocztę, już z odnośzeniem	2,99 „
Kwartalnie w ekspedycji	7,65 „
Na pocztę, już z odnośzeniem	8,67 „
Strajki i inne wypadki zwalniają Wydawnictwo z dostarczania numerów bez zwrotu części — kwoty abonamentowej. —	

OGŁOSZENIA:

na 4 s ronie 6 lam. od wiersza mm. lub jego miejsca 15 gr., na 3 str. 30 gr., na 2 str. 60 gr. Dla W. M. Gdańska te same liczby w guldenach. Tłumaczenia i ogł. skomplikowane o 20 proc. drożej. Ogł. z innych krajów płatne tylko w walucie tychże. Terminowego ogłoszenia — — — się nie gwarantuje. — — —

Ogłoszenia przyjmuje się do godz. 9 przed poł.

Sroda: Zofji dw. m.
Czwartek: Jana Nepom.,

CHOJNICE, czwartek dnia 16. maja 1929 r.

Słońca wschód 4.07 zachód 19.46
Księżycza wschód 10.01 zach. 1.44

Jutro dnia 16 maja odbędzie się otwarcie Powszechnej Wystawy Krajowej. Aby godnie uczcić ten fakt o niezwykle doniosłym znaczeniu w dziejach Odrodzonej Polski wydajemy niniejszy numer jako specjalny, poświęcony w całości omówieniu znaczenia, historycznej genezy, organizacji i t. p. Powszechnej Wystawy Krajowej

Redakcja

Powszechna Wystawa Krajowa

od 16 maja do 30 września 1929

Dla godnego upamiętnienia 10-ciolecia niepodległości ojczyzny, naród polski, wspólnymi siłami całego społeczeństwa, zbudował potężne dzieło: Powszechną Wystawę Krajową w Poznaniu.

Jest to pierwsza Polska Wystawa Powszechna w Odrodzonej Ojczyźnie, która całkowicie obrazuje życie polskie we wszystkich jego dziedzinach, ze szczególnym uwzględnieniem dorobku naszego z ostatniego 10-cio lecia.

Protectorat nad Wystawą objął p. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Na czele do życia powołanego Komitetu Honorowego stanął marszałek Józef Piłsudski, a obok niego wszyscy ministrowie, marszałkowie Sejmu i Senatu i obaj polscy Kardynałowie.

W celu podkreślenia ogólnopolskiego charakteru Wystawy utworzono t. zw. Komitet Wielki, złożony z 400 osób, z pośród wybitnych jednostek społeczeństwa. Władzę nadzorczą na PWK piastuje Rada Główna licząca 40 osób — pod przewodnictwem Prezydenta m. Poznania p. Cyryla Ratajskiego. Organem decydującym jest zarząd, któremu przewodniczy b. podsekretarz stanu i b. wojewoda pomorski — dr. Stanisław Wachowiak, który jest zarazem Naczelnym Dyrektorem PWK. Organem kierującym PWK jest Dyrekcja.

Budżet Wystawy po stronie dochodów i rozchodów zamyka się sumą 15 milj. złotych.

Całość Wystawy podzielona została na 4 działy: I. Kultury i Sztuki, II. Gospodarstwa narodowego, III. Wychowania fizycznego i portów, IV. Emigracja. Łączny teren wystawowy obejmuje 600000 mkw., na których stanęło 75 budynków stałych i kilkadziesiąt pawilonów sezonowych.

W 5 kompleksach, połączonych ze sobą w jedną całość wystawową znalazły pomieszczenie obiekty wystawowe, podzielone na 32 grupy, które się rozpadają na 200 klas.

Grupy te są następujące:

1) kraj, ludność i administracja, 2) nauka i wychowanie, 3) sztuka, 4) produkcja rolna, 5) produkcja zwierzęca, 6) leśnictwo, 7) ogrodnictwo, 8) przemysł naftowy, 10) przemysł mineralny, 11) przemysł szklany, 12) hutnictwo, 13) przemysł metalowy, 14) przemysł maszyn, narzędzi i aparatów, 15) przemysł środków przewozowych, 16) budownictwo, 17) przemysł elektrotechniczny, 18) przemysł spożywczy, 19) przemysł chemiczny, 20) przemysł przerobu produktów zwierzęcych, 21) przemysł poligraficzny, 22) przemysł drzewny, 23) przemysł włókienniczy, 24) przemysł wyrobów konfekcyjnych, 25) przemysł papierniczy, 26) przemysł galanteryjny i zabawkowy, 27) handel, finanse i ubezpieczenia, 30) higiena i opieka społeczna, 31) wychowanie fizyczne, turystyka i sporty, 32) emigracja.

Geneza historycznego dzieła Kto i jak przyczynił się do powstania Powszechnej Wystawy Krajowej

Geneza PWK przedstawia się następująco: Pierwszym krokiem do nadania projektowi kształtów realnych była uchwała Deputacji Międzynarodowego Targu Poznańskiego z d. 18 maja 1926 r., zalecająca konkretne rokowania z czynnikami miarodajnymi w sprawie stworzenia wystawy powszechnej. W czerwcu 1926 r. Magistrat m. Poznania upoważnił Prezydenta Ratajskiego do wysondowania opinii władz miejskich i kół gospodarczych. Dnia 2 lipca, na zwołanem przez Prezydenta Ratajskiego zebraniu reprezentantów władz miejskich i kół gospodarczych, powierzono decernentowi Targu Poznańskiego, radcy Robińskiemu, opracowanie ogólnego programu wystawy; 17 listopada 1926 r. uchwałą tą zaakceptowała Rada Miejska, wystawiając w budżecie kwotę 300 tys. zł. na prace przygotowawcze. Rząd zapobiegł projektowi urzędzenia „PWK w r. 1929” dnia 5 stycznia 1927 r., dekretem ministra przemysłu i handlu, a dnia 24 stycznia tegoż roku utworzono Tymczasowy Komitet Organizacyjny PWK, złożony z 36 członków, przedstawicieli miejskich władz rządowych, miejskich, i kół społeczno-gospodarczych. Równocześnie wybrano cztery tymczasowe Komisje Doradcze.

Protectorat nad Wystawą objął Pan Prezydent Rzeczypospolitej dnia 18 lutego 1927 r. z okazji bytności w Poznaniu. W kwietniu natomiast 1927 r. wydano pierwszą do społeczeństwa odezwę. Dnia 1 maja 1927 r. w Ratuszu m. Poznania odbyło się uroczyste założenie Towarzystwa realizującego PWK, w obecności reprezentacji kół gospodarczych i naukowych oraz przedstawicie-

Oprócz tego teren wystawowy obejmuje park rozrywkowy i arenę sportową z krytą trybuną na 4000 widzów.

W czasie Wystawy odbywa się w Poznaniu około 150 zjazdów i kongresów, z czego kilka ogólnopolskich oraz liczne międzynarodowe i krajowe zawody sportowe.

Podkreślić należy udział wychodźstwa polskiego w Powszechnej Wystawie Krajowej, którego dorobek obrazowany został w pawilonie „Polonia zagranicą”. Przy czynnej współpracy polskich placówek dyplomatycznych i konsularnych powstały komitety wystawowe wszędzie gdzie tylko znajduje się większe skupienie Polaków, a więc w Stanach Zjednoczonych, Argentynie, Chile, Brazylii, Kanadzie, Chinach, Turcji, Austrii, Belgii, Czechosłowacji, Danji, Francji, Niemczech, Rumunii na Węgrzech i Lotwie. Komitety te zorganizowały gremjalny pokaz życia i pracy emigracji polskiej w Powszechnej Wystawie Krajowej. Pawilon „Polonia Zagranicą” po zakończeniu Wystawy zamieniony zostanie na stałe muzeum wychodźstwa polskiego.

Powszechna Wystawa Krajowa, jako manifestacja twórczych sił Polski jest widomym pomnikiem zjednoczenia ziem do niedawna rozdartej ojczyzny. Brutalnie zerwane więzy polityczne i gospodarcze zostały nawiązane od nowa. Staropolskie szlaki handlowe odżyły. Gdańsk wzrasta coraz silniej w organizm Polski, a obok niego powstał i rozwija się nowy nasz port: Gdynia. Prastary Śląsk wrócił do macierzy i wydatnie dla Niej pracuje. Uartemami przez przodków szlakami idzie materialna i duchowa kultura na rasy wschodnie. Całokształt tych zmian obrazowany został na Wystawie i pozwoli na jeszcze dokładniejsze wyrównanie różnic i bardziej zwarte zjednoczenie narodu.

Jeżeli idzie o ściśle gospodarcze znaczenie Wystawy to z jednej strony zapoznaje ona konsumen-

li Rządu; p. ministra przemysłu i handlu Kwiatkowskiego oraz p. ministra spraw zagranicznych Zaleskiego. Na posiedzeniu tem przyjęto statut Towarzystwa i wyłoniono Radę Główną w skład której wchodzi pp.: Dyr. Dr. Barciński Marceł — Łódź, Starosta Krajowy Begale Ludwik — Poznań, Dr. Adolf Szyszko Bohusz — Kraków, Dyr. gen. inż. Ciszewski Aleksander — Michałkowice, Prezes Czarliński Janusz — Grudziądz, sen. ks. Witold Czartoryski — Pełkinie, Prez. Donimirski Jan — Lysomice, Prez. Epsztajn Tadeusz — Kraków, Prezes Fudakowski Kazimierz — Warszawa inż. Hedinger Witold — Poznań, Prezes Herse Bogusław — Warszawa, Prezes Jewasiński Władysław — Poznań, Prezes Jeziorański Jan — Warszawa, Prezes Bolesław Kasprowicz — Gniezno, Dyr. Gen. b. min. Kiedroń — Siemianowice, sen. Kowalczyk Jan Katowice, Prez. Dr. Rozwadowski Jan Michał — Kraków, Jan baron Goetz — Kraków, Prez. Otmianowski Kazimierz — Poznań, min. Dr. Stasłowicz Władysław — Lwów, Prez. Szulczewski Wiktor — Poznań, Prez. inż. Wdziękoński Teofil — Bydgoszcz, Prez. Dr. Weinschenk Fedor — Bielsko, Dyr. Wierzbicki Andrzej — Warszawa, tajny radca dr. Williger Gustaw — Katowice, Prez. Zychliński Józef — Poznań. Prezesem Rady Główniej obrano Prezydenta Cyryla Ratajskiego.

Do Zarządu PWK weszli pp.: Dr. Stanisław Wachowiak — prezes Zarządu, Radca Stanisław Robiński — Wiceprezes Zarządu, Prezes Seweryn Samulski, Prezes Leon Pluciński, Prez. Wiktor Szulczewski i Syndyk dr. Stanisław Waschko.

ta polskiego z polską wytworczością i jest znakomitą środkiem propagandy na rzecz samowystarczalności gospodarczej zaś z drugiej wpływa na wzrost naszego eksportu, gdyż przedsiębiorcy zagranicznemu wykazuje możliwości w tej dziedzinie.

Zacieśnienie węzłów wychodźstwa z Macierzą, zapoznanie młodzieży z dorobkiem Polski, poprawa naszego bilansu handlowego, oto kilka zaledwie z wielu przewidywań, związanych z Powszechną Wystawą Krajową.

Na przełomie zatem dwu dziesięcioleci w życiu państwa, Powszechna Wystawa Krajowa staje, jako rzetelny rachunek sumienia z przeszłości oraz wyraźny drogowskaz na przyszłość. I jak szereg wystaw polskich w czasie niewoli krzepił ducha narodowego i był świadectwem żywotności i energii Polaków pozbawionych wolności politycznej, tak dzisiaj Powszechna Wystawa Krajowa w Poznaniu jest wobec całego świata dowodem, że wbrew zawistnym poszeptom wrogów naród polski może i umie korzystać z niepodległości, którą wywalczył sobie krwią i ofiarą pokoleń.

Ekspedycja Sykstusa Burbońskiego wróciła do Algieru.

Paryż, 14. 5. (radjo). Automobilowa ekspedycja ks. Sykstusa Burbońskiego powróciła do Algieru, przebywając 11.000 klm. na trasie Algier — Czad — Algier. Ekspedycja miała znaczenie o wiele przekraczające zwykłe wyniki sportowe.

Zadaniem jej było stwierdzenie, czy można zorganizować tranafrykańskie połączenie komunikacyjne na drodze najkrótszej Algieru z Czadem, a następnie dalej z centralną Afryką pod równikową, belgijskiego Kongo i Nigerją.

Ekspedycja wykonała wiele zdjęć topograficznych i przywiozła ze sobą bardzo cenne materiały dla nauki.

Droga ekspedycji przechodziła w wielu miejscach przez okolice zupełnie jeszcze niezbadane.

Powszechna Wystawa Krajowa w r. 1929 na tle historii wystaw powszechnych

Przeгляд historyczno-gospodarczy

Powszechna Wystawa Krajowa w Poznaniu jest pierwszą imprezą tego rodzaju w Polsce niepodległej. Znaczenie jej, podstawy ideologiczne i rzeczowe na których wzrosła uwypukla się najlepiej na tle historii wystawienictwa w ogóle, a szczególnie na tle dziejów wystaw polskich.

Dzisiejszy charakter wystaw zapoczątkowany został dopiero w połowie 17 wieku a to przez artystów paryskich, którzy wystąpili z licznym pokazem swych prac i znaleźli szybko naśladowców. Pierwszą wystawę obrazującą stan gospodarczy kraju urządzili Czesi w 1791 roku aby zachęcić swych przemysłowców do walki z przemysłem pruskim. Od tego czasu rozpoczyna się długi szereg wystaw we wszystkich niemal krajach Europy i w niektórych krajach pozaeuropejskich, na czele ruchu wystawowego kroczy Francja, a następnie żywy w nim udział bierze Londyn, urządzając w 1871 r. pierwszą powszechną wystawę, w której uczestniczyło 17 tysięcy wystawców. Wystawę tą zwidziło w ciągu 5-ciu miesięcy 6 milj. widzów, czyli przeciętnie 50 tys. osób dziennie.

Wystawę londyńską trzeba uważać za jedno z ważniejszych wydarzeń historii, jako pierwsze zetknięcie się sfer gospodarczych całego świata i jako światowy pokaz wytwórczości i surowców.

Za przykładem Londynu poszedł Nowy Jork a potem nieprzerwanym już ciągiem urządzają stolice świata co kilka lat wielkie wystawy międzynarodowe. Wśród tych wystaw wyróżniają się paryska z roku 1878, którą zwidziło 16 milj. widzów, chicagowska z roku 1893 z frekwencją 27 milj. i znów paryska z roku 1900 pobijająca wszystkie rekordy, bo zwidziło ją 48 milj. gości całego świata.

Z wystaw powojennych sławną była angielska wystawa w Wembley z roku 1924-25 zwidziona przez 27 milj. gości.

Polska pozbawiona niepodległości państwowej nie mogła się zdobyć na tak wspaniałe ekonomiczne manifestacje jak kraje cieszące się wolnością polityczną. Mimo to w miarę sił i możliwości bądź to urządziła wystawy w kraju lub też bierze czynny udział w wystawach urządzanych przez obcych uczestnicząc w nich nieraz pod obcą niestety, nadaną przez zaborcę firmą.

Pierwszą wystawą polską w b. zaborze rosyjskim była wystawa przemysłowa w Warszawie, która doszła do skutku z inicjatywy rządu. Po powstaniu styczniowym zaniechano tam naturalnie wystaw rządowych a natomiast szereg wystaw poczęło organizować społeczeństwo bądź to w stolicy bądź w prowincjonalnych miastach. W wystaw tych okazały się zajęcia: wystawa przemysłowo-rolnicza w Częstochowie w roku 1909, którą zwidziło 800 tys. osób w ciągu 2 miesięcy; oraz wystawa rzemieślniczo-przemysłowa w Łodzi w roku 1912, z frekwencją blisko 2 milj. gości.

W b. zaborze austriackim zapoczątkowało wystawy Towarzystwo Gospodarskie, wystawą byłą i narzędzi rolniczych we Lwowie w roku 1849 po której poszły podobne w szeregu miast prowincjonalnych Małopolski. Całość życia jednak małopolskiej dzielnicy zobrazowała dopiero Wystawa Krajowa Rolniczo-Przemysłowa we Lwowie w roku 1877.

Najwspanialszą wystawą polską w okresie niewolnolubstwa wielka wystawa krajowa w roku 1894 urządzona we Lwowie. Zainteresowanie wystawą lwowską w całym społeczeństwie polskim oraz wśród wychodźstwa umożliwiło dokonanie wielkiego jak na ówczesne warunki dzieła, i ukazało światu nasze moralne i materialne wartości, zaś w Polakach obudziło zaufanie we własne siły. Wystawa ta zarówno co do swoich celów oraz charakteru jest zbliżona nieco do Powszechnej Wystawy Krajowej w roku 1929.

Inicjatywę urządzania wystaw w b. zaborze pruskim wzięły w swe ręce towarzystwa przemysłowe. Wystawy te nosiły charakter propagandowy - polski i spotykały się z niezyczliwością ze strony władz pruskich. Natomiast wystawy niemieckie w Wielkopolsce (w Bydgoszczy 1880 i w Poznaniu 1911) wymierzone były przeciw polskiemu rolnictwu, przemysłowi i rzemiosłu — a więc z natury rzeczy bojkotowane były przez Polaków.

Po wojnie światowej potrzeba urządzania wystaw okazała się w Polsce większą niż gdzieindziej, a to ze względu na rozerwane przez długie dziesiątki lat węzły gospodarcze między zjednoczonymi obecnie dzielnicami. Potrzebie bliźszego poznania się dzielnic czyniły zadość corocznie odbywające się Targi w Poznaniu i Lwowie, niezależnie jednak od tego zorganizowano w Polsce po r. 1923 kilka wystaw, jak: przemysłową w Katowicach r. 1923, wzorowej wsi polskiej w Liskowie, rolniczą w Grudziądzu i Gnieźnie r. 1925 higieniczną w Warszawie r. 1927, spożywczą w Katowicach r. 1927, wodną w Bydgoszczy w r. 1927, wnętrza domu w Katowicach r. 1928 itd. Mimo to jednak od dawna dawała się odczuć potrzeba jednoli-

tej, obejmującej całokształt życia polskiego wystawy powszechnej, którąby nietylko zapoznala swoich z polskim gospodarstwem, ale równocześnie stan tego gospodarstwa zmanifestowała wobec zagranicy. Takiem przedsięwzięciem jest Powszechna Wystawa Krajowa w roku 1929 w Poznaniu.

Jak widzimy zatem Powszechna Wystawa Krajowa w Poznaniu na tle dziejów wystaw występuje jako pierwsza manifestacja ekonomiczna Polski, która godnie stanąć może obok imprez tego rodzaju czynionych zagranicą. Jeżeli weźmiemy pod uwagę, że PWK. co do rozmiarów niezbyt znacznie się różni od wystawy Imperjum Brytyjskiego w Wembley a co do charakteru i organizacji swojej jest wzorowana na pierwszorzędnym poczynaniach tego rodzaju w świecie, to jej znaczenie gospodarcze możemy rozpatrywać na tle wzorów jakie nam dają pierwszorządne wystawy światowe.

Wzorów takich wystawy zagraniczne dają nam bardzo wiele. A więc np. powszechna wystawa krajowa francuska już w roku 1862 przyczyniła się do powstania i rozwoju kilku przemysłów. Inne wystawy światowe w tej dziedzinie również bardzo doniosłe oddziaływały na rozwój różnych gałęzi przemysłowych poszczególnych krajów. Wogóle wystawy powszechne podnoszą tempo życia gospodarczego i kulturalnego, wpływają na wzrost konsumpcji i interesów handlowych, pośrednio zaś oddziałują na wydajność podatków i wogóle na wzrost dochodów społecznych. Zilustrujemy te twierdzenia przykładem wielkiej wystawy paryskiej w roku 1900.

Podatki pośrednie w roku 1899 wynosiły we Francji 2.477.800.000 fr. zaś w roku 1900 tj. w roku wystawowy około 2.500.000.000. Nadwyżka dochodów zrealizowanych nad preliminowanymi w francuskim budżecie państwa wynosiła w roku 1900,

Także wychodźstwo polskie bierze udział w naszej wielkiej rewji dorobku i umiejętności

Powszechna Wystawa Krajowa, obejmująca twórczość duchową i kulturalną ogólnopolską, nie byłaby kompletnym przeglądem dorobku narodowego, gdyby pominięty był w nim lub pobieżnie potraktowany udział wychodźstwa polskiego, rozsiadanego na obu półkulach świata.

W celu stworzenia racjonalnego aparatu organizacyjnego wśród zbiorowisk polskich na boczynie związane zostały przy czynnym poparciu polskich placówek dyplomatycznych i konsularnych komitety wystawowe w Stanach Zjednoczonych, w Argentynie, Chile, Brazylii, Kanadzie, Chinach, Mandżurji, Turcji, Austrii, Belgji, Czechosłowacji, Danji, Francji, Niemczech, Rumunii, Węgrzech, Lotwie, które przejęły na siebie zadanie prowadzenia akcji propagandowej i organizacyjnej, celem spowodowania gremjalnego udziału emigracji polskiej w Powszechnej Wystawie Krajowej.

Najpotężniejsza liczebnie, organizacyjnie, kulturalnie i ekonomicznie polonja amerykańska pierwszą wyraziła gotowość wzięcia udziału w PWK., a doceniając jej kolosalne znaczenie, podjęła się ufundowania własnym sumptem trwałego pawilonu wystawowego wychodźstwa, w którym obrazowany będzie cały jego dorobek twórczy. Pawilon ten jako jednoczący wystawy wszystkich skupień polskich, zamieszkałych za granicami Polski otrzymał miano „Polonja Zagranicą” i po likwidacji Powszechnej Wystawy Krajowej zmienił nazwę na stałe muzeum Wychodźstwa Polskiego. Zbiory muzeum pozwolą każdemu zwiedzającemu wyrobić sobie dokładne pojęcie o warunkach bytowania Polaków zagranicą o trudnościach jakie w swej pracy napotykalają i o chwalebnych wynikach tej pracy.

Ekspozycje w pawilonie „Polonja Zagranicą” w każdym ze stoisk koordynowane są według następującego programu.

Dział historyczny — grupuje bibliografię, dotyczącą życia i historii danej Polonii, liczne pamiątki po słynnych Polakach w wojnach obcych krajów i w wojnie światowej itp. Dział etnograficzny — historyczne meble, stroje, modele kościołów i chat włościańskich zachowanych do dnia dzisiejszego, gwarę i pieśni ludowe, odtworzone na parlofonie, opisy zwyczajów w fotografiach i na filmie, mapy reliefowe zaludnienia itd. Dział naukowy — książki, artykuły i prace naukowe pisane przez Polaków, fotografie pracowni naukowców — Polaków, modele i rysunki wynalazców itp. Dział Sztuki — najlepsze obrazy, rzeźby, dzieła literackie, architektoniczne w obrazie i w postaci modeli, utwory muzyczne itp. Dział oświatowy — fotografie i modele szkół oraz urządzeń

100 milj. franków Wystawa paryska 1900 r. przyczyniła się dalej do podniesienia kursu franka na giełdach krajowych i zagranicznych, wzrosły dochody w czasie jej trwania kolei, omnibusów itp. Samo towarzystwo Międzynarodowych Wagonów Sypialnych uzyskało w okresie wyst. o 2.300.000 fr. więcej niż w ciągu całego r. 1899 nadwyżka zaś dochodów z omnibusów paryskich wynosiła 7.500.000 zaś z dorożek konnych 2 milj. fr. Wprawdzie wystawa paryska miała charakter światowy oraz zakrojona była na wiele większą skalę, niż Powszechna Wystawa Krajowa w Poznaniu, jednak bezwątpienia, może służyć za przykład w tej mierze. Zresztą dowodów o dodatnim wpływie wystaw na dochody społeczne dostarczyć nam mogą również wystawa lwowska z r. 1894. Ogólne dochody miasta Lwowa wzrosły mianowicie z 1283880 zł r. w r. 1893 na 1.422.875 zlr. w r. 1894.

Niektóre wystawy miały na oku wielkie cele polityczne, demonstracyjne i propagandowe, i tak pierwsza powszechna wystawa międzynarodowa w Londynie w roku 1851 miała przełamać protekcyjnistyczną politykę państw Europejskich, wystawa francuska w roku 1878 miała być próbą sił pobitej przez Niemcy Francji. Wystawa krajowa we Lwowie w 1894 r. była demonstracyjnym protestem znajdującego się w ciągu stu lat niewoli narodu polskiego udawadniając, że jesteśmy zdolni do samodzielnej pracy twórczej. Wystawa w Wembley, wreszcie miała przeciwdziałać budzącym się tu i ówdzie prądom separatystycznym wśród kolonji i dominjów angielskich Powszechna Wystawa Krajowa w Poznaniu, szereg tych celów łączy w sobie. I tak przełamać ma nieznajomość polskiej produkcji przemysłowej i rolniczej wśród kupców zagranicznych, ma być demonstracją naszej istotnej zdolności do życia państwowego i samodzielnej pracy twórczej, oraz przełamać ma wśród samego społeczeństwa polskiego niewierę w siły własne i wzbudzić zaufanie do rodzimej produkcji i złączyć z Polską węzłem nierozdzielnym nasze wychodźstwo. Równocześnie jest ona pomnikiem narodowym na przełomie dwóch dziesięcioleci odzyskanej niepodległości państwowej W związku zatem ze swoimi rozmiarami organizacyjną oraz celami, Powszechna Wystawa Krajowa w roku 1929 w Poznaniu, jest pierwszorzędnym zjawiskiem w historii wystaw w ogóle.

szkolnych, prace uczniow, numery okazowe książek i pism, itd. Dział gospodarczy — ekspozycje, obrazujące tak czynności spółdzielni, albumy z fotografiami posiadanych nieruchomości, wzory wytwarzanych towarów, rzemiosło polskie i jego produkty, handel polski oraz wszelkie grafikony, odzwierciedlające stan majątkowy w Polsce. Dział zrzeszeń przedstawiać będzie wyniki dotychczasowych prac organizacyjnych zrzeszeń polskich.

Największą powierzchnię wystawową pawilonu wychodźstwa zajmuje polonja amerykańska, zamieszkała w Stanach Zjednoczonych, która zarezerwowała dla siebie środkowy blok budynku, po środku którego stanie pomnik prezydenta Hoovera. W lewym skrzydle pawilonu mieści się wystawa kolonji polskich, które stanowią wieloletnie etnograficzne skupienie na terenach tych krajów a więc, ekspozycje Polaków z Francji, Śląska, nie mieckiego, czeskiego, Infantów polskich z Bukowiny, Bessarabji i Austrii. W prawym skrzydle pawilonu znajdują się skupienia trzech rodzajów:

1) Mniejsze skupienie skoncentrowane w jednym miejscu o bardzo intensywnym życiu polskim, lecz stanowiące procentowo kroplę w morzu obcego elementu. Takimi są kolonie polskie w Charbinie (w Chinach), Oskerstrom w Szwecji i Adampolu w Turcji.

2) Wielkie skupienie wychodźcze, których historia w większości wypadków nie przekracza 2 generacji i gdzie ludność polska znalazła się w przeważnej mierze dla celów zarobkowych na formach cudzych lub własnych lub też przemysłu. Takimi są Kanada, Argentyna, Brazylija i Danja.

3) Mniejsze skupienie o charakterze mieszanym, w których znajdują się wszystkie elementy społeczne bez wyraźnej przewagi jednego z nich. Do tej grupy należą Belgja i Węgry.

Polonja amerykańska, jako najliczniejsze skupienie polskie, zajęła w pawilonie pod powierzchnią wystawową 250 m², polonja czeska 80 m², polonja niemiecka 60 m² polonja francuska 40 m², a pozostałe po 20 m² powierzchnii. Skupienia polskie, które na Wystawie nie posiadają własnego stoiska, zaprezentuje polskie Towarzystwo Emigracyjne.

Kto właściwie odkrył Amerykę Podobno Francuzi.

Nowy Jork, 14. 5. (radjo). Uczony historyk amerykański Minnigerode ogłasza w amerykańskim „New York Heraldzie” artykuł, w którym dzieli się czytelnikami pisma swymi postrzeżeniami, poczynionymi we Francji, a na podstawie których doszedł do przekonania, że Ameryka została odkryta przez francuzów na sto lat przed Kolumbem.

Broniąc tej tezy, Minnigerode przytacza dokument, który znalazł w małej wiosce bretońskiej, według którego francuscy polawiacze wielorybów w r. 1392 dojeżdżali aż do New Foundlandu i tam robili połowy wzdłuż wybrzeży.

Giełda bydła

Poznań, dnia 14. 5. 1929.

A. Woły:	
Bydło:	
a) pełnomięsne wytuczone woły, najwyższej wartości rzeźnej, niezaprzęgnięte	156—160
b) pełnomięsne wytuczone woły od lat 4 do 7	143—149
B. Stadniki:	
a) pełnomięsne, wyrosłe, najwyższej wartości rzeźnej	152—158
b) pełno mięsne młodsze	138—144
c) miernie odżywione młodsze i dobrze odżywione stare	120—126
C. Jałowki i krowy:	
a) pełnomięsne wytuczone jałowki najwyższej wartości rzeźnej	—
b) pełnomięsne, wytuczone krowy najwyższej wartości rzeźnej do lat 7	136—142
c) starsze wytuczone krowy i mniej dobre młodsze krowy i jałowki	120—124
d) miernie odżywione krowy i jałowki	100—104
e) liche odżywione krowy i jałowki	60—80

Cielęta:	
b) najprzedniejsze cielęta tuczone	170—180
c) średnio tuczone cielęta i naprzędniejsze ssaki	156—160
d) mniej tuczone cielęta i dobre ssaki	136—140
e) liche ssaki	120—130
Owce:	
Opasy chlewne.	—
a) jagnięta tuczne i młodsze skopy tuczne	130—136
c) miernie odżywione skopy i owce	—
Świnie:	
b) pełnomięsne od 120 do 150 kg. żywej wagi	238—242
c) pełnomięsne od 100 do 120 kg. żywej wagi	230—232
d) pełnomięsiste od 80 do 100 kg. żywej wagi	220—222
e) mięsne świnie ponad 80 kg.	200—212
f) maciory i późne kasty	190—198

RUCH w TOWARZYSTWACH

Zebranie Tow. Św. Wincentego a Paulo odbędzie się w środę dnia 15 maja br o godzinie 5-tej po poł w klasztorze O liczny udział uprasza Zarząd

Stow. Młodz. Żeńskiej. W środę 15-go o godz. 8,10 wieczorem punktualnie pierwsza lekcja śpiewu, zabranie „Młodziej Polski” z miesiąca maja ubiegłego roku, oraz notes i ołówek jest pożądany. Sprawie służ! Dyrygentka patronatu.

Towarzystwo Ludowe Chojnice Zebranie Zarządu oraz Komitetu Zabawowego odbędzie się w czwartek 16 maja o godzinie 8 wieczorem w hotelu Centralnym. O liczny udział prosi z polecenia Homa, sekretarz

Nadzwyczajne zebranie ZPP oddział Robotn. i Rzemieśln. odbędzie się w piątek dnia 17 maja o godzinie 7 wieczorem w lokalu p. Locha. O liczny udział członków prosi Zarząd.

Baczność Podoficerowie Rezerwy W piątek dnia 17 bm. odbędzie się zebranie u kolegi Jażdżewskiego Z powodu bardzo ważnych spraw uprasza się o przybycie wszystkich członków Zarząd.

Baczność Sokoli. Celem przygotowania się na Złoty wszechsłowiński Sokół, odbywają się regularnie w wtorki i czwartki ćwiczenia o godzinie 8 wieczorem na placu Piastowskim. W niedzielę rano w lasku miejskim Przybycie wszystkich druhów jest konieczne. Naczelnik.

Wszyscy winni być na Wystawie w Poznaniu!

Przetarg przymusowy

W czwartek, dnia 16. maja o godz. 16.30 sprzedam na podwórzu sped. Nowackiego najwięcej dającemu za gotówkę:
30 sztuk kołder watawanych,
50 sztuk obrusów kołdrowych,
Rogowski
kom. sądowy Chojnice. 1071

Przetarg przymusowy

W czwartek, dnia 16. maja o godz. 17-tej sprzedam na podwórzu sped. Nowackiego najwięcej dającemu za gotówkę:
1 maszynę do szycia
Rogowski
Kom. sąd. Chojnice. 1069

Licytacja przymusowa

W piątek 17. bm. o godz. 5-tej po poł. sprzedawać będę w Lubni na sołectwie najwięcej dającemu za gotówkę:
1 bryczkę
4 warchlaki
1 magiel
1 kanapę.
160 kawałek mydła
50 paczek cykorji
35 paczek proszku mydlanego
80 paczek kawy stołowej.
Winkowski
Kom. sąd. w Chojnicach. 1067

Przetarg przymusowy

W czwartek, dnia 16. maja, o godz. 17.30 sprzedam na podwórzu sped. Nowackiego najwięcej dającemu za gotówkę:
18 płaszczy męskich.
Rogowski
Kom. sąd. Chojnice 1070

Kurs letni

nauki rysunków przestrzennych i malarstwa z natury dla młodych ludzi i dorosłych rozpocznie w tych dniach. Lekcja indywidualna w godzinach popołudniowych bardzo tanio. Zgłosić można się każdego dnia.
Duszyński
ul. Warszawska nr. 19. 1065

Komunalna Kasa Oszczędności powiatu chojnickiego

w Chojnicach
(dawniej Powiatowa Kasa Oszczędności w Chojnicach) podaje do wiadomości, że z dniem **15-go maja 1929 r.** przeniosła się do własnego gmachu przy **ul. Gdańskiej nr. 23**

Godziny kasowe obowiązują od godziny 8^{1/2} — 12^{1/2} w sobotę od godziny 8^{1/2} — 12-tej.
Chojnice, dnia 15. maja 1929 r.

ZARZĄD
Komunalnej Kasy Oszczędności powiatu chojnickiego
(—) Polachowski
Dyrektor. 1045

OSTATNIE DNI

sprzedaży losów do I. klasy 19. Loterii Państwowej! Kto jeszcze nie ma losu, rzech spieszy zaraz do Kolektury **Kunowskiego w Chojnicach** by kupić szczęśliwy los, bo ciągnięcie już w dniach 23. i 24. maja br. **Główna wygrana 750.000 zł.**
Razem wygranych na 28. milionów złotych. Połowa wszystkich losów czyli co drugi los wygrać musi zapewno, a zatem małe ryzyko a wielkie szanse wygrania. Cena losów: 1/4 losu 10 zł. 1/2 losu 20 zł. i t. d. 1053
Kto nie gra wygrać nie może, a więc dalej po losy do Kunowskiego!

Księgowego

do księgowości kameralistycznej na czas przejściowy natychmiast poszukuje.
Magistrat w Chojnicach.

Licytacja przymusowa

W piątek 17. bm. o godz. 1.00 w poł. sprzedawać będę w Brusach na sołectwie:
1 kanapę z biurkiem i przybudówką
6 foteli, 2 dywany
1 stół do wyciągnięcia z 8 krzesłami
1 szafonierkę, 1 zegar
1 dębowy bufet
1 biurko dębowe, 1 szafę ogniotrwałą
1 kanapę, 4 p. firan
1 fortepian.
Wszystkie rzeczy są w dobrym stanie.
Winkowski
Kom. sąd. Chojnice 1066

Tysiące

chorych na katar żołądka, wzdęcia, kureze, bóle, niestrawność, brak apetytu, ogólne osłabienie, odzyskało zdrowie używając ziółka sławnego na cały świat Dr Dietla, profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego. Ządajcie bezpłatnej pouczającej broszurki. Adres Liszki Apt,

Widmo wielkiego prania

bezwrotnie usunięto, odkąd przeczne gospodynie używają Radionu, tego największego wynalazku w dziedzinie gospodarstwa domowego. Radion oszczędza czas i pieniądze, pierze znakomicie i chroni bieliznę przed zniszczeniem.
Niema nic prostszego: wystarczy rozpuścić Radion w zimnej wodzie, namoczyć bieliznę w tym roztworze, gotować 1/2 godziny, potem należycie wypłókać i bielizna jest wyprana. Zbędne jest tarcie i szrotkowanie bielizny, gdyż

RADION
sam pierze!

Kapusta kiszona

poleca **A. Pierzyński** Gdańska 5. 1078

kołodzieja

umiejęt. wyrabiać sprychy i dzwony 1068
B. Landowski Handel Drzewa

Wóz wyjazdowy

Jeden i dwukonny na sprzedaż 1064
plac Jagielloński 3.

Ogórki kiszone

poleca **A. Pierzyński** Gdańska 5. 1068

Teraz czas, zaopatrzyć się w koszule, dzienne krawaty, skarpetki, rękawiczki i t. d. Proszę zwiedzić moją wystawę bez przymusu kupna „Dla pana”
Každy znajdzie tam wszelkie potrzebne dla siebie artykuły

Ludwik Rasch